

AGNIESZKA WAŁĘGA*

Serie z zakresu nauk o wychowaniu w Wydawnictwie Adam Marszałek

Uwagi wstępne

Celem artykułu jest zasygnalizowanie wkładu toruńskiej oficyny naukowej w rozwój polskiej literatury pedagogicznej poprzez publikowanie serii z zakresu nauk o wychowaniu. Wybór serii został częściowo podyktowany trudnościami omówienia wszystkich prac pedagogicznych wydanych przez to wydawnictwo. Jednocześnie analiza tych serii, jako pewnych stałych i regularnie ukazujących się efektów działań Wydawnictwa Adam Marszałek, pozwala na wyraźne wskazanie miejsca i roli prac pedagogicznych w jego ogólnym rozwoju.

Zarys historii Wydawnictwa Adam Marszałek

Historia powstania Wydawnictwa Adam Marszałek sięga roku 1989. Pomyślowi na powołanie nowej oficyny wydawniczej w Toruniu towarzyszyły motywy praktyczne. Jej twórca, doktor politologii Adam Marszałek, wówczas pracownik naukowy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, chciał opublikować materiały z konferencji, którą organizował. Napotykając wciąż nowe trudności, postanowił wydrukować tę książkę we własnym zakresie. Powstała wówczas Firma Wydawniczo-Handlowa „MADO”, która istnieje do dnia dzisiejszego. Był to pierwszy krok na drodze do utworzenia Wydawnictwa Adam Marszałek, które pojawiło się na

---

* Dr hab., Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Pedagogicznych, Katedra Historii Myśli Pedagogicznej, 87-100 Toruń, ul. Gagarina 9.

rynku już rok później i w 1990 r. wydało swoją pierwszą książkę. W 2010 r. oficyna obchodziła jubileusz dwudziestolecia swojej działalności. Stał się on okazją do podsumowań. Wydano wówczas m.in. *Księgę Jubileuszową*, która prezentuje między innymi dotychczasowy dorobek Wydawnictwa oraz wspomnienia wielu osób publikujących w nim swoje prace naukowe¹.

Na przestrzeni ostatnich dwudziestu dwóch lat oficyna dynamicznie się rozwijała i przechodziła wiele istotnych przemian. Początkowo Wydawnictwo zmagało się z wieloma trudnościami. Wśród nich trzeba wspomnieć problemy lokalowe – jedna z pierwszych siedzib oficyny mieściła się w niewielkim prywatnym mieszkaniu właściciela w jednym z toruńskich wieżowców. Jednak w roku 2005 Wydawnictwo uzyskało własny reprezentacyjny budynek na ul. Lubickiej 44.

Jednocześnie przed oficyną stanęły także problemy zorganizowania odpowiedniej grupy współpracowników, określenia zasad dystrybucji publikowanych prac oraz, zwłaszcza w ostatnich latach, nawiązywania kontaktów międzynarodowych. Jak podaje Tadeusz Lewowicki, oficyna podjęła na przestrzeni ostatnich 20 lat współpracę z autorami i instytucjami z Niemiec, Francji, Kanady, Stanów Zjednoczonych oraz Rosji i Ukrainy. Od kilku lat Wydawnictwo posiada także swoje przedstawicielstwo w Chinach².

Z informacji podawanych przez samo wydawnictwo wynika, że rocznie wydaje ono około 500 nowych tytułów. Ważną rolę wśród publikacji oficyny zajmują serie oraz czasopisma³.

Miejsce serii z zakresu nauk o wychowaniu wśród wydawnictw toruńskiej oficyny

Oficyna ta wydaje obecnie blisko 40 serii wydawniczych. Wśród nich znajdują się także serie z zakresu nauk o wychowaniu. Prezes Wydawnictwa Adam Marszałek pytany podczas udzielanych z okazji jubileuszu oficyny wywiadów o to,

---

¹ *Dwadzieścia lat minęło... Księga jubileuszowa Wydawnictwa Adam Marszałek*, red. J. Orzeł, wyd. II poszerzone, Toruń 2010. Księga ta zawiera szczegółowe informacje na temat powstania i działalności Wydawnictwa Adam Marszałek. Wiadomości na ten temat można szukać także na stronie internetowej oficyny: <http://www.marszalek.com.pl>

² T. Lewowicki, *Kilka refleksji i trochę wspomnień*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 117.

³ Na liście czasopism publikowanych w tym wydawnictwie odnajdujemy takie tytuły, jak: „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne”, „Kultura i Edukacja”, „Krakowskie Studia Małopolskie”, „The New Educational Review”, „Polish Political Science. Yearbook”, „Azja–Pacyfik. Społeczeństwo – Kultura – Gospodarka”, „Cywilizacja i Polityka”, „Colloquia Communia”, „Kognitywistyka i Media w Edukacji”, „The Peculiarity of Man”, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, „Reality of Politics. Estimates – Comments – Forecasts”, „Nowa Polityka Wschodnia”, „Italica Wratislaviensia”, „Themis Polska Nova”, „Studia Orientalne”, „Keryks”. Niektóre z nich, np. „Kultura i Edukacja”, mają długą tradycję, inne, jak „Historia Slavorum Occidentis. Czasopismo Historyczne”, „Nowa Polityka Wschodnia”, „International Forum for Education” oraz przekształcone z serii wydawniczej „Peculiarity of Man”, zaczęły ukazywać się dopiero w roku 2011.

jakich dziedzin najczęściej dotyczą publikowane przez niego książki, bez wahania wymienił pedagogikę i historię na drugim miejscu. Pojawiły się one zaraz po dominującej wyraźnie w oficynie i szczególnie mu bliskiej naukowo politologii.

Jak podkreśla Joanna Marszałek-Kawa prace pedagogiczne zajmują ważne miejsce wśród publikacji Wydawnictwa⁴. Wśród osób, które przyczyniły się do takiego ukierunkowania oficyny, wymienia grono przedstawicieli reprezentujących nauki o wychowaniu. Kilku spośród nich, jak chociażby Ryszard Borowicz, Aleksander Nalaskowski oraz Bronisław Siemieniecki, od wielu lat jest związanych ze środowiskiem toruńskiej pedagogiki. Jednak wpływ na takie określenie zainteresowań wydawnictwa wywarli także naukowcy reprezentujący inne ośrodki akademickie – m.in. Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Gdański oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Joanna Marszałek-Kawa zaliczyła do tej grupy osób przede wszystkim Stanisława Juszczyka, Stanisława Kawulę, Tadeusza Lewowickiego i Marię Mendel.

Istotnym efektem zaangażowania się Wydawnictwa w publikowanie prac z zakresu nauk o wychowaniu są liczne książki dotyczące problematyki pedagogiki społecznej. Odnajdujemy wśród nich nie tylko monografie i podręczniki⁵. Pedagogika społeczna posiada bowiem w tej oficynie już od kilku lat także własną serię wydawniczą. W ramach tej serii zatytułowanej „Człowiek – środowisko życia – edukacja” ukazało się na przestrzeni lat 2007–2012 aż 10 publikacji. Jej redaktorem naukowym jest Wiesław Theiss, w skład rady naukowej serii wchodzi m.in. Maria Mendel i Tadeusz Pilch.

Prace tam opublikowane dotyczą różnorodnych zagadnień i aspektów. Kilka z nich bezpośrednio dotyka problemów funkcjonowania Polaków na Litwie⁶ oraz w Niemczech⁷ i związanych z tym trudności z zachowaniem ich tożsamości narodowej, edukacji dzieci oraz udziału w życiu społeczno-kulturalnym poza Polską. Inne oblicze tych zjawisk ukazuje natomiast publikacja poświęcona funkcjonowaniu dzieci czeczeńskich w Polsce⁸.

⁴ J. Marszałek-Kawa, *Historia i współczesność Wydawnictwa Adam Marszałek*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło... Księga jubileuszowa Wydawnictwa Adam Marszałek...*, s. 26.

⁵ Oceniając ten obszar działalności Wydawnictwa Adam Marszałek, Wiesław Theiss zwrócił szczególną uwagę na kilka publikacji. W zakresie podręczników przywołał zarys podręcznikowy przygotowany pod red. Stanisława Kawuli pt. *Pedagogika społeczna. Dokonania-aktualność-perspektywy* (wydany w 2001 r.) oraz na wybór tekstów źródłowych z zakresu tej dyscypliny (*Polska pedagogika społeczna w latach 1945–2003*, t. 1–2, wydane w roku 2004 pod red. Mariusza Cichosza). Spośród opracowań monograficznych wskazał na publikację Wiesława Ciczkowskiego z roku 1996 pt. *Dziedzictwo pedagogiczne Aleksandra Kamińskiego* oraz na pracę Ireny Lepalczyk *Helena Radlińska. Życie i dzieło* z roku 2001. Uznał także, że oficyna ta wydaje również prace „otwierające zupełnie nowe obszary pedagogiki społecznej lub na nowo interpretujące klasyczne ustalenia”, takie jak wydane pod redakcją Marii Mendel opracowania dotyczące metody pracy środowiskowej. Patrz: W. Theiss, *Książka i „nowa” pedagogika*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 257–258.

⁶ D. Jaworska, *Tożsamość narodowa na pograniczu. Poczucie tożsamości narodowej w narracjach uczniów, rodziców i nauczycieli polskich szkół na Litwie*, Toruń 2012.

⁷ *Studia nad życiem społeczno-kulturalnym Polaków w Niemczech*, red. W. Misiak, J. Surzykiewicz, Toruń 2012; *Szkoła w Niemczech. Rozwój, autonomia, środowisko*, red. I. Nowosad, A. Sander, Toruń 2007.

⁸ E. Januszewska, *Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną a doświadczeniem uchodźstwa*, Toruń 2010.

Ważne miejsce wśród publikowanych tam książek zajmują te poświęcone polityce społecznej państwa polskiego oraz związanymi z tym wyzwaniem dla dalszego rozwoju pedagogiki społecznej⁹.

Wśród poruszanej problematyki nie zabrakło również edukacji wielokulturowej rozpatrywanej zarówno w kontekście środowiska lokalnego¹⁰, jak i polsko-izraelskiej wymiany młodzieży¹¹.

Jak ocenia redaktor tej serii Wiesław Theiss „W krótkim czasie w serii tej ukazują się kilka interesujących opracowań, w większości, co warto dodatkowo podkreślić – debiutów autorskich. Młodzi uczeni bez kompleksów, dysponując bardzo dobrym warsztatem badawczym, prezentują rezultaty prac prowadzonych na różnych obszarach pedagogiki społecznej i pograniczach tej dyscypliny”¹².

Wydawnictwo popularyzuje nie tylko wyniki badań w zakresie pedagogiki społecznej. Równie wiele uwagi poświęca bowiem problemom komunikowania i roli mediów w edukacji. Świadczą o tym liczne wydawnictwa poświęcone tej właśnie problematyce. Aż 29 spośród nich ukazało się w ramach serii „Komunikacja społeczna w edukacji”. Są to przede wszystkim opracowania zbiorowe poświęcone różnorodnym kontekstom komunikowania. Odnajdziemy wśród nich książki dotyczące wpływu, jaki na proces komunikowania wywierają zjawiska wielokulturowości i multikulturowości oraz globalizacji. Wiele uwagi autorzy poszczególnych opracowań zwrócili także na bezpieczeństwo komunikacji oraz związane z nią wartości i konteksty etyczne.

Ważne miejsce wśród wydawnictw tej serii zajmują prace o zarządzaniu i komunikacji społecznej w edukacji oraz te, dotyczące zależności pomiędzy systemami komunikacji edukacyjnej a umiejętnościami współdziałania i kompetencjami nauczycieli. Redaktorem naczelnym tej serii jest Wojciech J. Maliszewski, w skład rady redakcyjnej wchodzi m.in. Zbigniew Nęcki, Henryka Kwiatkowska, Maria Czerepaniak-Walczak, Stanisław Kowalik oraz Lech Witkowski.

Opracowania wydane w ramach tej serii doskonale uzupełniają prace z „Multimedialnej Biblioteki Pedagogicznej”. Ukazało się ich już kilkadziesiąt. Jej redaktorem jest Bronisław Siemieniecki. Tak oto wspomina on początki swojej współpracy z Wydawnictwem Adam Marszałek:

W 1992 roku napisałem książkę pt. *Komputery i hipermedia w edukacji dorosłych*, którą przyniosłem do Wydawnictwa [...] Dotychczas ukazało się pięć wydań tej książki. Po udanym starciu podjęliśmy szerszą współpracę wydawniczą. Jednym z jej efektów było wdrożenie do praktycznej realizacji pomysłu powołania „Multimedialnej Biblioteki Pedagogicznej”. Do dziś wyszło 37 tomów tej poczytnej serii. Wiele tytułów nawet było kilkakrotnie wznawianych¹³.

⁹ M. Theiss, *Krewni – znajomi – obywatele. Kapitał społeczny a lokalna polityka społeczna*, Toruń 2007; *Obraz, przestrzeń, popkultura. Inspiracje badawcze w polu pedagogiki społecznej*, red. M. Ejsmond, B. Kosmańska, M. Mendel, Toruń 2009; A. Rzymekka-Frańkiewicz, *Politycy wobec przemian edukacyjnych. Studium odpowiedzialności społecznej*, Toruń 2010.

¹⁰ M. Kubiszyn, *Edukacja wielokulturowa w środowisku lokalnym. Studium teoretyczno-empiryczne na przykładzie Ośrodka Brama Grodzka – Teatr NN w Lublinie*, Toruń 2007.

¹¹ M. Kuleta-Hulboj, *Pamięć – edukacja – dialog. Studium przypadku polsko-izraelskiej wymiany młodzieży*, Toruń 2009.

¹² W. Theiss, *Książka i „nowa” pedagogika*, s. 258–259.

¹³ B. Siemieniecki, *Czas i przestrzeń*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 123.

Przed wszystkim są to opracowania dotyczące technologii informacyjnej, edukacji medialnej oraz kształcenia na odległość¹⁴. W ramach tej serii opublikowano również wiele prac ukazujących możliwości zastosowania komputera w pracy z osobami niepełnosprawnymi, takich jak *Komputer w pedagogice specjalnej*¹⁵, *Komputer w rewalidacji*¹⁶, *Edukacja dzieci z uszkodzeniem słuchu w społeczeństwie informacyjnym*¹⁷ czy *Komputer w rozwoju sprawności komunikacyjnej dzieci niesłyszących*¹⁸.

Jak podkreśla Marek Furmanek w ramach tej serii publikowane są zarówno prace teoretyczne, jak i empiryczne, podręczniki oraz publikacje zbiorowe poświęcone przede wszystkim pedagogice mediów¹⁹.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że także niektóre czasopisma ukazujące się w Wydawnictwie Adam Marszałek uruchomiły własne serie wydawnicze pod nazwą Bibliotek. Są to Biblioteka „Pedagogiki Mediów”, Biblioteka „Kultury i Edukacji” oraz Biblioteka „The New Educational Review”.

W ramach Biblioteki „Pedagogiki Mediów” ukazały się dotychczas 3 prace dotyczące kształcenia na odległość, prezentacji multimedialnych oraz komunikowania za pośrednictwem komputera²⁰. Redaktorem serii jest Marek Furmanek, w jej radzie zasiadają ponadto m.in. Maciej Tanaś i Bronisław Siemieniecki.

Także Biblioteka „The New Educational Review”, kierowana przez Stanisława Juszczyka, obejmuje kilka prac z zakresu roli mediów i komputerów w procesie wychowania²¹.

---

¹⁴ W ramach serii ukazały się w ostatnich latach m.in.: *Cyberprzestrzeń i edukacja*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Toruń 2012; *Nowe media w edukacji*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Toruń 2012; A. Waszek, *Edukacja informatyczna w polskim szkolnictwie podstawowym i gimnazjalnym w latach 1990–2007*, Toruń 2012; K. Mikulski, *Kształcenie w zakresie technologii informacyjnej w szkołach ponadgimnazjalnych*, Toruń 2012; W. Kwiatkowska, *Wykład w kształceniu na odległość*, Toruń 2011; M. Rudy-Muża, *Internetowe lustro autoprezentacji*, Toruń 2011; E. Nowicka, *Media – dysleksja – terapia pedagogiczna*, Toruń 2010; *Technologie informacyjne w poznawaniu wiedzy matematyczno-przyrodniczej*, red. M. Kozielska, Toruń 2010; *Język – komunikacja – media – edukacja*, red. B. Siemieniecki, T. Lewowicki, Toruń 2010; *Media w edukacji – poglądy, zastosowania, społeczne spostrzeżenie*, red. B. Siemieniecki, T. Lewowicki, Toruń 2010; *Współczesne konteksty edukacyjne technologii informacyjnej*, red. D. Siemieniecka, Toruń 2009; *Media w edukacji – szanse i zagrożenia*, red. B. Siemieniecki, T. Lewowicki, Toruń 2008; *Edukacja dla społeczeństwa wiedzy*, red. M. Kozielska, Toruń 2007; A. Siemińska-Łosko, *Wybrane aspekty technologii informacyjnej w edukacji*, Toruń 2007; *Manipulacja media edukacja*, red. B. Siemieniecki, Toruń 2007; Z. Osiński, *Technologia informacyjna w edukacji humanistycznej*, Toruń 2005.

¹⁵ *Komputer w pedagogice specjalnej*, red. B. Siemieniecki, Toruń 2005.

¹⁶ *Komputer w rewalidacji*, red. B. Siemieniecki, J. Buczyńska, Toruń 2001.

¹⁷ J. Zielińska, *Edukacja dzieci z uszkodzeniem słuchu w społeczeństwie informacyjnym*, Toruń 2004.

¹⁸ J. Zielińska, *Komputer w rozwoju sprawności komunikacyjnej dzieci niesłyszących*, Toruń 2005.

¹⁹ M. Furmanek, W. Osmańska-Furmanek, „Pedagogika mediów” w Wydawnictwie Adam Marszałek, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 241.

²⁰ J. Jędrzykowski, *Prezentacje multimedialne w procesie uczenia się studentów*, Toruń 2005; B. Dziedzic, *Konstruowanie i rozumienie znaczeń w komunikowaniu mediowanym komputerowo*, Toruń 2005; J. Wagner, *Kształcenie na odległość wspomagane komputerowo jako element procesu edukacji pedagogów*, Toruń 2011.

²¹ *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*, red. S. Juszczyk, I. Polewczyk, Toruń 2005; *Media wobec wielorakich potrzeb dziecka*, red. S. Juszczyk, I. Polewczyk, Toruń 2005; M. Musioł, *Media*

Natomiast Redakcja „Kultury i Edukacji” opublikowała w swojej Bibliotece w roku 2001 książkę Czesława Banacha pt. *Polska szkoła i system edukacji – przemiany i perspektywy*.

Nie należy także zapominać i o innych czasopismach ukazujących się w Wydawnictwie Adam Marszałek, na łamach których problematyka pedagogiczna jest często poruszana. Zaliczyć do nich trzeba „Edukację Międzykulturową”, rocznik redagowany przez środowisko naukowe Uniwersytetu Śląskiego, „Kognitywistykę i Media w Edukacji” czy związane z badaniami nad dziejami Polski południowej „Krakowskie Studia Małopolskie”.

Wśród najnowszych inicjatyw tego Wydawnictwa na polu publikowania serii z zakresu nauk o wychowaniu wymienić należy utworzoną w roku 2011 „Bibliotekę Historii Edukacji”. Seria ukazuje się pod patronatem Towarzystwa Historii Edukacji, a jej komitet redakcyjny tworzą Władysława Szulakiewicz, Grzegorz Michalski oraz Krzysztof Jakubiak. Wśród osób wchodzących w skład Rady Naukowej Serii nie zabrakło doświadczonych historyków wychowania reprezentujących liczne polskie ośrodki naukowe. Radę Naukową tworzą bowiem Kalina Bartnicka, Irena Szybiak, Dorota Żołędź-Strzelczyk, Eleonora Sapia-Drewniak, Stefania Walasek, Hanna Markiewicz, Karol Poznański, Józef Miąso, Wiesław Jamrożek, Jan Krukowski i Adam Winiarz.

W ramach serii ukazywać się będą, jak podają jej twórcy, zarówno opracowania (w tym prace autorskie i zbiorowe stanowiące efekt dyskusji podczas zjazdów i konferencji naukowych), jak i źródła do dziejów oświaty (dotyczące pedagogów, działaczy oświatowych oraz instytucji wychowawczych i edukacyjnych).

Dotychczas ukazały się 2 tomy serii. Pierwszy z nich, pod redakcją naukową Władysławy Szulakiewicz, zatytułowany *Przełomy edukacyjne. Dziedzictwo polskiej teorii i praktyki* stanowi wynik obrad sekcji historyków wychowania na VII Zjeździe Pedagogicznym w Toruniu²². Drugi to monografia polskich podręczników historii wychowania okresu zaborów i II Rzeczypospolitej²³. W przygotowaniu znajdują się kolejne tomy. Warto podkreślić, że w ramach serii publikować mogą zarówno doświadczeni, jak i początkujący badacze.

Należy jednak zaznaczyć, że także w seriach niepoświęconych bezpośrednio problematyce edukacyjnej odnajdujemy publikacje ważne dla środowiska pedagogicznego. Doskonałym przykładem są tutaj chociażby „Biografie niezwykłe”. W roku 2007 w ich ramach opublikowano pracę Andrzeja Żora poświęconą życiu i działalności reformatora polskiej oświaty na ziemiach zaboru rosyjskiego Aleksandra Wielopolskiego. Książka pt. *Ropucha. Studium odrzucenia. Rzec o Aleksandrze Wielopolskim* wymownie potwierdza, że margrabia nadal jest postacią kontrowersyjną, a jego działania trudno jednoznacznie ocenić²⁴. Seria ta

---

w procesie wychowania, Toruń 2006; A. Watoła, *Komputerowe wspomaganie procesu kształtowania gotowości szkolnej dzieci sześciolatek*, Toruń 2006.

²² *Przełomy edukacyjne. Dziedzictwo polskiej teorii i praktyki*, red. W. Szulakiewicz, Toruń 2011.

²³ A. Wałęga, *Polskie podręczniki i wydawnictwa pomocnicze do historii wychowania okresu zaborów i II Rzeczypospolitej*, Toruń 2011.

²⁴ Szerzej na temat tej pracy pisze jej autor: A. Żor, *Za co powinniśmy kochać... [w:] Dwadzieścia lat minęło...*, s. 187–188.

poświęcona jest przede wszystkim „wybitnym (ale często zapomnianym) postaciom przedsiębiorców, ekonomistów i twórców polskiego kapitalizmu”²⁵.

Także w serii wydawniczej „Miasta i ich dzieje” znajdują się publikacje dotyczące dziejów oświaty w poszczególnych miejscowościach. Kilka z nich dotyczy toruńskich placówek edukacyjnych m.in. Szkoły Odzieżowej (Jolanta Dziętara, *75 lat Szkoły Odzieżowej w Toruniu*) oraz Liceum Ogólnokształcącego nr 4 (*20 lat toruńskiej „czwórki”* – praca zbiorowa).

Pojawiły się także prace ukazujące szersze konteksty edukacji na terenie Torunia. Ewa Gawrońska opublikowała książkę poświęconą *Szkolnictwu muzycznemu Torunia w latach 1921–1960*, w której przybliżyła dzieje i sukcesy toruńskiej szkoły muzycznej. Natomiast Joanna Gomoliszek przedstawiła *Toruńskie czasopisma studenckie w latach 1945–1995*, koncentrując się nie tylko na ukazaniu 47 periodyków redagowanych przez studentów bądź do nich kierowanych. W tej pracy znajduje się także syntetyczny opis życia kulturalnego toruńskiej uczelni na przestrzeni pięćdziesięciu powojennych lat.

Przedmiotem zainteresowania autorów publikujących w ramach tej serii są także dzieje oświaty w innych miastach. Przykładowo Gdańska w okresie międzywojennym dotyczy praca Andrzeja Chodubskiego z 2000 r. pt. *Nauka, kultura i sztuka w Wolnym Mieście Gdańsku*, Chełmy natomiast *Szkolnictwo Chełmy i okolic. Część I od 1251 do 1772* Romana Pipowskiego z 2002 r. Z kolei Wincenty Kołodziej przedstawił dzieje *Odbudowy szkolnictwa krakowskiego po zakończeniu II wojny światowej* (pracę wydano w roku 2000).

Wśród innych prac tego typu odnajdujemy jeszcze w tej serii książki poświęcone szkołom Świdwina – od szkoły podstawowej po gimnazjum i liceum²⁶ oraz Połczyna Zdroju²⁷.

Nie brak tam także publikacji dotyczących oświaty dorosłych, towarzystw i instytucji naukowych oraz szkół dla Polonii. W roku 1996 ukazała się praca zbiorowa pt. *Współpraca w zakresie oświaty dorosłych polsko-niemieckich miast partnerskich*. Jej redaktorami byli Norbert F. B. Greger oraz Michael Samlowski. Natomiast w 2005 r. Henryka Ilgiewicz opublikowała książkę prezentującą *Wileńskie towarzystwa i instytucje naukowe w XIX wieku*. Trzy lata później Edward Olszewski przygotował dla oficyny monografię pt. *Polska Szkoła Sobotnia im. Jana Pawła II w Oslo 20 lat w służbie Polonii i Polski*.

Równie liczne publikacje pedagogiczne znajdują się w serii „Przestrzenie życia społecznego”. Dotyczą one przede wszystkim różnych kontekstów i zagadnień związanych z funkcjonowaniem współczesnej polskiej rodziny – głównie zagrożeń, jakie niesie współczesność, oraz roli rodziny w przekazywaniu

²⁵ *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 474.

²⁶ P. Pińczuk, B. Traczyk, *Publiczne Gimnazjum im. Osadników Wojskowych w Świdwinie*, Toruń 2002; L. Dziewiatowska, *By nie rozwiął wiatr... Jubileusz 40-lecia Liceum Ogólnokształcącego w Świdwinie*, Toruń 2008; A. Strońska, *60 lat minęło. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Orła Białego*, Toruń 2008.

²⁷ J. Bohuszewicz, *Ta nasza młodość... Na pamiątkę jubileuszu 60-lecia Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Połczynie Zdroju*, Toruń 2006.

wartości²⁸. Ważne dla pedagoga są także wydawane w ramach tej serii opracowania poświęcone problematyce czasu wolnego, stylu oraz jakości życia współczesnych społeczeństw²⁹.

Refleksje końcowe

Z przytoczonych powyżej przykładów wyraźnie widać udział Wydawnictwa Adam Marszałek w publikowaniu prac z zakresu nauk o wychowaniu. W ramach omówionych wcześniej 10 serii wydawniczych ukazało się bowiem dotychczas ponad 100 prac dotyczących szeroko pojmowanej problematyki pedagogicznej. Dotyczą one wielu aspektów kształcenia i wychowania – nie tylko w ich wymiarach współczesnych, ale i historycznych. Wyraźnie dominują wśród nich opracowania podejmujące zagadnienia komunikacji, multimediów i pedagogiki mediów. Jednak nie sposób nie zauważyć, że oficyna ma także swój udział w wydawaniu prac z obszaru pedagogiki społecznej oraz dziejów szkolnictwa i wychowania. Wiele spośród książek publikowanych w tych seriach wskazuje na konieczność podejmowania interdyscyplinarnych badań nad problematyką pedagogiczną.

Należy także zwrócić uwagę na redaktorów poszczególnych serii oraz osoby wchodzące w skład ich rad redakcyjnych. Odnajdujemy wśród nich reprezentantów wielu subdyscyplin pedagogicznych związanych z różnorodnymi ośrodkami akademickimi. Można zatem stwierdzić, że w ramach oficyny dochodzi do spotkań różnych środowisk naukowych z terenu całego kraju. Wydawnictwo Adam Marszałek odegrało ważną rolę w rozwoju polskiej pedagogiki wyraźnie poszukującej po roku 1989 nowych dróg.

Jak bowiem stwierdził Tadeusz Lewowicki

W latach, gdy z woli środowiska kierowałem działalnością Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, wielokrotnie miałem możliwość odczucia merytorycznej i wydawniczej pomocy w upowszechnianiu współczesnej teorii pedagogicznej oraz idei kształtujących myślenie pedagogiczne i praktykę edukacyjną w trudnych latach ustrojowej transformacji i przeobrażeń nauk pedagogicznych. Dzięki wydawniczej przychylności – wtedy jeszcze oficyny na dorobku – ukazały się publikacje promujące nowe zespoły naukowe „tworzone w ramach KNP PAN”³⁰.

²⁸ M.in.: *Miłość, wierność i uczciwość na rozstajach współczesności. Kształty rodziny współczesnej*, red. W. Muszyński, E. Sikora, Toruń 2008; *Małżeństwo i rodzina w ponowoczesności. Szanse – zagrożenia – patologie*, red. W. Muszyński, E. Sikora, Toruń 2008; *Wartości kulturowe w rodzinie: założenia, realia i egzemplifikacje*, red. W. Muszyński, Toruń 2010; *Wartości w rodzinie: ciągłość i zmiana*, red. W. Muszyński, Toruń 2010; *Więzi w małżeństwie i rodzinie – zaufanie, współdziałanie, zależność*, red. W. Muszyński, Toruń 2011.

²⁹ M.in.: „*Cudne manowce?*”. *Kultura czasu wolnego we współczesnym społeczeństwie*, red. W. Muszyński, Toruń 2008 ; „*Czas ukoj nas?*”. *Jakość życia i czas wolny we współczesnym społeczeństwie*, red. W. Muszyński, Toruń 2008 ; „*Małe tęsknoty?*”. *Style życia w czasie wolnym we współczesnym społeczeństwie*, red. W. Muszyński, Toruń 2009.

³⁰ T. Lewowicki, *Kilka refleksji i wspomnień*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 118.

Jednocześnie trzeba wyraźnie zaznaczyć, że oficyna ta opublikowała również wiele książek stanowiących podstawę do uzyskania stopni naukowych w zakresie nauk o wychowaniu. Na ten aspekt jej działalności zwrócili uwagę m.in. Stanisław Juszczyk³¹, Tadeusz Lewowicki³² czy Lech Witkowski³³.

---

³¹ S. Juszczyk, *Rola Wydawnictwa w upowszechnianiu dóbr kultury, promowaniu nauki i rozwoju naukowym nauczycieli akademickich*, [w:] *Dwadzieścia lat minęło...*, s. 142.

³² T. Lewowicki, *Kilka refleksji...*, s. 118.

³³ L. Witkowski, *O paradoksach wydawania (w kontekście „geniuszu ducha” w fenomenie Adama Marszałka)*, [w:] *Dwadzieścia lat...*, s. 29.